

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 306/2022-18

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a zo sudcov Libora Duľu (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Radoslavom Sotákom, advokátom, Námestie slobody 7, Michalovce, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 Obdo 86/2020 z 30. novembra 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 3. marca 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľka navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie.
2. Z ústavnej sťažnosti a napadnutého uznesenia vyplýva, že sťažovateľka bola žalobkyňou v konaní vedenom pod sp. zn. 22 Cb 1/2013 pred Okresným súdom Michalovce (ďalej len „okresný súd“), ktorý rozsudkom zo 4. mája 2018 jej žalobu zamietol.
3. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 2 Cob 174/2018 z 21. februára 2019 o odvolaní sťažovateľky rozhodol tak, že napadnuté rozhodnutie potvrdil ako vecne správne.
4. Dovolanie sťažovateľky, ktorého prípustnosť vyvodzovala z § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) odmietol podľa § 447 písm. c) CSP uznesením č. k. 4 Obdo 86/2020 z 30. novembra 2021 (ďalej len „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“).

II. Argumentácia sťažovateľky

5. Sťažovateľka si v žalobe uplatnila právo na zaplatenie sumy 1 330 364,06 eur s príslušenstvom z titulu náhrady škody a ušlého zisku s poukazom na plnenie povinností zo zmluvy o dielo na dodávku jednotlivých druhov údržby, výrobu a dodávku tepelnej energie pre kúrenie TUV uzavretej medzi stranami sporu 8. apríla 1999 (ďalej len „zmluva o dielo“).

6. Okresný súd rozsudkom sp. zn. 17Cb 117/2003 určil, že zmluva o dielo uzatvorená medzi právnym predchodcom sťažovateľky – spoločnosťou [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] s výnimkou predmetu plnenia podľa článku 2 je účinná, pričom rozsudok nadobudol právoplatnosť 13. mája 2009. V zmysle uznesení Košického samosprávneho kraja (ďalej len „KSK“) č. 191/2006 a č. 192/2006 bolo zistené, že uvedená nemocnica bola zrušená a bola zriadená rozpočtová organizácia Správa záväzkov a pohľadávok, neskôr premenovaná na Správu majetku KSK – žalovaný.

7. Žalovaný neumožnil sťažovateľke vykonať predmet zmluvy o dielo, a preto si sťažovateľka na súde uplatnila za obdobie od mája 1999 do decembra 2011 náhradu škody a ušlý zisk.

8. Po začatí tohto konania spoločnosť [REDAKOVANÉ] postúpila pohľadávku, ktorá bola predmetom konania, sťažovateľke, a preto okresný súd uznesením z 11. augusta 2014 pripustil, aby z konania vystúpil pôvodný žalobca a na jeho miesto vstúpila sťažovateľka.

9. Okresný súd žalobu zamietol s odôvodnením, že v danom prípade došlo k premlčaniu uplatneného nároku uplynutím desaťročnej objektívnej premlčacej doby v súlade s § 398 Obchodného zákonníka, keďže táto uplynula v konkrétny deň v roku 2009 v závislosti od prvého dňa nasledujúceho po podpise zmluvy v máji 1999, pričom žaloba bola doručená okresnému súdu až 2. júla 2012.

10. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil so správnym právnym záverom súdu prvej inštancie a na zdôraznenie jeho správnosti uviedol, že premlčaniu podliehajú majetkové práva, ktorých uspokojenie môže byť vynútené súdnou cestou, a začiatok premlčacej doby je spojený s okamihom, keď sa právo stáva vynútitelne splatným. Možnosť uplatnenia práva na súde sa posudzuje objektívne, teda keď vznikla objektívna možnosť podať žalobu, pričom nezáleží na možnosti oprávneného a je teda zrejmé, že pri posudzovaní sa uplatňuje objektívne hľadisko vylučujúce akékoľvek subjektívne prekážky právneho vzťahu. Sťažovateľka si teda mohla objektívne uplatniť svoje právo na náhradu škody ušlého zisku v momente zrušenia zmluvy o dielo.

11. Sťažovateľka zastáva názor, že okresný súd a aj krajský súd jej nesprávnym procesným postupom znemožnili, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, preto podala dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP.

12. Ani dovolací súd nedal sťažovateľke riadnu a presvedčivú odpoveď na argumenty týkajúce sa námietky premlčania a začiatku plynutia premlčacej doby, ktoré konkretizovala takto:

- v konaní pred okresným súdom bol vypočutý svedok [REDAKOVANÉ], ktorý uviedol, že medzi ním ako štatutárom pôvodného žalobcu ako zhotoviteľa diela a štatutárom objednávateľa diela bola uzavretá ústna dohoda o tom, že objednávateľ diela nahradí ušlý zisk zhotoviteľovi diela v prípade, ak spoločnosť [REDAKOVANÉ] bude úspešná v spore vedenom pod sp. zn. 17Cb 117/2003 o určenie účinnosti zmluvy pred okresným súdom. Tento svedok

jasne a logicky vysvetlil, za akých okolností došlo k uzavretiu tejto dohody. Naopak, žalovaný neuviedol vlastné tvrdenia o existencii tejto dohody, a preto je jeho tvrdenie, resp. popretie neúčinné. Touto skutočnosťou sa dovolací súd nezaoberal,

- taktiež dovolací súd riadne nevyhodnotil ani neprípustnosť námietky premlčania, keďže vzhľadom na predmetnú dohodu ide v prípade vznesenia námietky premlčania o výkon práva žalovaného v rozpore s poctivým obchodným stykom,
- dovolací súd nevyhodnotil ani začiatok plynutia premlčacej doby. V tejto súvislosti sa nevyjadril k protichodnosti postupu okresného súdu v rozpore s pokynom v zrušujúcom uznesení odvolacieho súdu v jeho rozhodnutí z roku 2015 v tejto veci. Najvyšší súd sa tiež nevyjadril k pokynu vo svojom uznesení sp. zn. 4 Obdo 72/2016, z ktorého vyplýva, že je potrebné zamerať sa na počiatok plynutia premlčacej doby s odkazom žalobcu na súdnu judikatúru týkajúcu sa premlčania,
- tiež dovolací súd nezaujal stanovisko ku skutočnosti, prečo nerozlišuje začiatok objektívnej premlčacej doby pri jednorazovom konaní a pri opakovaných konaniach, keďže nešlo o jednorazové porušenie zmluvných povinností žalovaného, ale o opakované, dlhodobé porušenie zmluvných povinností žalovaného,
- najvyšší súd nevysvetlil, ako sa mohla sťažovateľka dozvedieť už v máji 1999 o škode za celé žalované obdobie a z akého dôvodu došlo k porušeniu povinností zo strany žalovaného už máji 1999 za celé žalované obdobie, keď nešlo o jednorazovú udalosť,
- dovolací súd sa argumentačne nevyjadril ani k názoru o začiatku plynutia premlčacej doby, ktorý sa často objavuje v slovenskej súdnej praxi, napríklad aj v rozhodnutí krajského súdu sp. zn. 5Co/140/2008.

13. Podľa sťažovateľky až do 13. mája 2009 existoval na jej strane stav objektívnej právnej neistoty, čo malo za následok, že pred uvedeným dňom nemala takú nepochybnú vedomosť o protiprávnom úkone, ktorým bola škoda spôsobená, a o tom, kto je povinný ju nahradiť, aby mohla svoj nárok uplatniť na súde s vyhliadkami na úspech v spore, a teda pred týmto dňom ani nemohla začať plynúť subjektívna 4-ročná premlčacia doba na uplatnenie práva na náhradu škody.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

14. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) uznesením najvyššieho súdu, ktorým bolo dovolanie sťažovateľky odmietnuté. Sťažovateľka namieta predovšetkým nepreskúmateľnosť napadnutého rozhodnutia, ktoré považuje za arbitrárne a svojvoľné.

15. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy tiež vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (napr. I. ÚS 19/02) a ani nenapráva ich skutkové alebo právne výstupy, ak sa zakladajú na konkrétnych faktoch a sú aj dostatočne odôvodnené, o to viac, ak v zmysle všeobecne záväzných právnych predpisov sa má verdikt súdu zakladať na voľnej úvahe (obdobne napr. III. ÚS 238/08, I. ÚS 32/09, III. ÚS 465/2012).

16. Sťažovateľka v dovolaní uplatnila dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f) CSP (zmätočnosť rozhodnutia). V súvislosti s jeho vymedzením je kľúčovým pre posúdenie prípustnosti dovolania iný pojem ako procesný postup, a to „právo na spravodlivý proces“ so všetkými jeho obsahovými atribútmi a garanciami v zmysle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva a ústavného súdu. Jednou z garancií obsiahnutých v pojme práva na spravodlivý proces je aj celkom nepochybné právo účastníka na riadne odôvodnenie rozhodnutia, teda uvedenie dostatočných argumentov reagujúcich na relevantné námietky odvolateľa zrozumiteľným a presvedčivým spôsobom. K naplneniu tohto dovolacieho dôvodu preto nedochádza len úplnou absenciou odôvodnenia, ale aj jeho nedostatočnosťou alebo nezrozumiteľnosťou či svojvoľnosťou.

17. Striktné oddeľovanie procesného postupu súdu a rozhodnutia, ktoré je jeho sumárom a výsledkom, nie je ústavne udržateľným konceptom, pretože celý faktický procesný postup súdu a naň nadväzujúci myšlienkový pochod hodnotenia skutkového stavu a jeho subsumovania pod relevantnú právnu normu je stelesnený v odôvodnení rozhodnutia súdu a práve cez odôvodnenie rozhodnutia musí byť preskúmateľný (pozri aj nález ústavného súdu č. k. II. ÚS 120/2020 z 21. januára 2021, body 37 až 41).

18. Ústavný súd opakovane vo svojej judikatúre pripomína, že všeobecné súdy pri výklade a aplikácii aj procesných právnych noriem musia uprednostniť vždy ten z rôznych do úvahy prichádzajúcich výkladov, ktorý je priaznivejší, ústretovejší a zabezpečujúci plnohodnotnejšiu realizáciu práv pre účastníka konania, pretože jednotlivec sa obracia na súd s požiadavkou o poskytnutie súdnej ochrany jeho ohrozenému alebo porušenému právu s dôverou, že táto ochrana bude poskytnutá spravodlivo a v súlade s právnym poriadkom vrátane európskej úrovne štandardov ochrany ľudských práv.

19. Sťažnostná argumentácia sťažovateľky bola v podstatných námietkach totožná s jej námietkami uplatnenými v konaní pred súdom prvej inštancie, argumentáciou pred odvolacím súdom, ako aj jej dovolacou argumentáciou (body 21 až 23 odôvodnenia napadnutého rozhodnutia), na ktorú najvyšší súd poskytol relevantnú odpoveď, a to jednak v bodoch 31 až 38 odôvodnenia napadnutého uznesenia, v ktorých uviedol všeobecnú charakteristiku dovolania s dôrazom na uplatnený dovolací dôvod zmätočnosti, a jednak v bodoch 40 až 42 odôvodnenia, v ktorých meritórnym spôsobom odpovedal na konkrétne námietky sťažovateľky.

20. V bode 40 odôvodnenia najvyšší súd reagoval na námietku premlčania vo vzťahu k existencii ústnej dohody o úhrade ušlého zisku, poukazujúc na rozsudok odvolacieho súdu (body 91 a 92 rozsudku krajského súdu). Súčasne vyhodnotil ako nedôvodnú námietku sťažovateľky týkajúcu sa začiatku plynutia premlčacej doby, ktorou sa zaoberal okresný súd (body 50 až 74 odôvodnenia rozsudku okresného súdu), ktorý dospel k právnomu záveru o začiatku jej plynutia v závislosti od porušenia právnej povinnosti, a nie od skutočnosti vzniku škody; ako aj krajský súd (body 78 až 90 odôvodnenia rozsudku krajského súdu). Súčasne sa súd prvej inštancie vyjadril aj k protichodnému pokynu vyjadrenému v uznesení krajského súdu č. k. 4 Obdo 72/2014 z 28. augusta 2017 a svoje vyjadrenie zdôvodnil v bodoch 65 a 66 odôvodnenia svojho rozhodnutia, a preto uvedené nemožno považovať za nesprávny procesný postup či arbitrárnosť. Napokon dovolací súd uzavrel, že aj sám odvolací súd sa s uvedeným posúdením vo svojom rozhodnutí stotožnil.

21. Námietku sťažovateľky týkajúcu sa nevyjadrenia k pochybeniu okresného súdu o nerozhodnutí o jej návrhu na vydanie medzitýmneho rozsudku na účely zistenia tvrdenia svedka o existencii

ústnej dohody a zaplatení ušlého zisku posúdil najvyšší súd ako nedôvodnú (bod 41 odôvodnenia), poukazujúc na odôvodnenie rozsudku okresného súdu (body 44 až 49 odôvodnenia), súčasne konštatujúc, že podľa § 214 CSP súd nie je povinný rozhodnúť medzitýmym rozsudkom. Vzhľadom na zamietnutie žaloby z dôvodu premlčania by podľa dovolacieho súdu vyhlásenie medzitýmneho rozsudku nebolo namieste. Naopak, hospodárnym je v takom prípade rozhodnutie o uplatnenom nároku jedným rozhodnutím, ako to bolo v právnej veci sťažovateľky.

22. Záver najvyššieho súdu o neexistencii vady podľa § 420 písm. f) CSP v kontexte dôvodov a odpovedí na jednotlivé námietky sťažovateľky v odôvodneniach rozsudkov súdov prvej a druhej inštancie je ústavne akceptovateľný a odôvodnenie napadnutého uznesenia dáva dostatočnú odpoveď na sťažovateľkou tvrdenú vadu arbitrárnosti odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu.

23. Ústavný súd po preskúmaní odôvodnenia napadnutého uznesenia konštatuje, že najvyšší súd riadne preskúmal opodstatnenosť namietanej arbitrárnosti rozsudku odvolacieho súdu, ako aj namietaného porušenia procesných práv sťažovateľky, ktorými odôvodnila svoje dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP. Podľa názoru ústavného súdu sa najvyšší súd ústavne konformným spôsobom vysporiadal s námietkami sťažovateľky a dospel k ústavne konformnému záveru, že sťažovateľkou tvrdená vada neexistovala. V súvislosti so sťažovateľkou vymedzeným dovolacím dôvodom zmätočnosti (hoci v skutočnosti namietala nesprávne právne posúdenie veci, body 43 až 45 odôvodnenia napadnutého rozhodnutia) ústavný súd posúdenie jej argumentácie najvyšším súdom hodnotí ako ústavné a zákonné, poukazujúc aj na svoju aktuálnu judikatúru (pozri IV. ÚS 644/2021), z ktorej vyplýva, že v prípade dovolacích dôvodov podľa § 420 CSP a § 421 CSP ide o rozdielne dovolacie dôvody, ktoré možno uplatniť pri rôznych namietaných pochybeniach popri sebe. Pokiaľ však dovolateľ označí len jeden z nich, nemôže dovolací súd sám vykonať dovolací prieskum aj z hľadiska dovolacích dôvodov dovolateľom neoznačených. Tak to bolo aj v prípade sťažovateľky.

24. Ústavný súd preto dospel pri predbežnom prerokovaní k záveru, že medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a obsahom označených práv sťažovateľky neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky v celom rozsahu odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

25. V dôsledku konštatovania zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti sa už ústavný súd ostatnými návrhmi obsiahnutými v ústavnej sťažnosti nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. júna 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu